

Samfundets idræt

Klaus Eskelund
Thomas Skovgaard (red.)

Samfundets idræt

Forskningsbaserede indspark i debatten
om idrættens støttestrukturer

Syddansk Universitetsforlag 2014

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2014
University of Southern Denmark Studies in Sport
and Movement vol. 3
Sats og trykt af Specialtrykkeriet Viborg
ISBN 978 87 7674 780 0

Grafisk tilrettelæggelse: Gitte Thorsted
Omslag: Donald Jensen, Unisats

Samfundets idræt er trykt med støtte fra:
Kulturministeriets Forskningsudvalg

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller
anden mangfoldiggørelse af denne bog
er kun tilladt med forlagets tilladelse eller
ifølge overenskomst med Copy-Dan

Syddansk Universitetsforlag
Campusvej 55
5230 Odense M

Tlf. 6615 7999
www.universitypress.dk

Indhold

Indledning	7
Grundstøtte eller præstationsstøtte	13
Virkningen af forskellige former for statsstøtte til idrætsorganisationerne <i>Af Bjarne Ibsen</i>	
Den kommunale støtte til idrætsforeninger	57
Succes eller sovepude? <i>Af Malene Thøgersen og Evald Bundgård Iversen</i>	
Danske idrætsforeningers sociale kapital	99
Demokrati, socialt liv og frivilligt arbejde <i>Af Karsten Østerlund</i>	
At lege er – at producere?	137
Et essay om Lego, Rasmus Klump og H.C. Andersens lille land i den store verden <i>Af Henning Eichberg</i>	
Idrætspolitikken som ikke ville være idrætspolitik	157
Breddeidrætskommuneprojektet som en hybrid form for kommunal styring <i>Af Rasmus Bergmann</i>	

Idrætspolitisk Idéprograms betydning for idrætten i København	187
Om idrættens kulturradikale vej gennem projektstøtte <i>Af Klaus Eskelund</i>	
Ringsted-undersøgelsen	219
Støtteben og benspænd for idrætspolitikken i Ringsted Kommune <i>Af Jens Høyer-Kruse</i>	
Idrættens sundhedspolitiske reference	255
Og hvorledes idrættens hovedorganisationer er kommet tættere på hinanden <i>Af Jørn Hansen</i>	
Idræt i folkets skole	281
Fysisk aktivitet og offentlig politikdannelse <i>Af Thomas Skovgaard</i>	
Abstracts	315
Om forfatterne	325

Indledning

Et større eftersyn af statens model for økonomisk støtte til dansk idræt blev iværksat i 2013. Der er fra centrale myndigheders side lagt op til et '... udredningsarbejde af idrættens økonomi og struktur i Danmark' (kilde: Kulturministeriet, *Kommissorium for udredningen af idrættens økonomi og struktur i Danmark* 2012), og det bringer et helt centralt spørgsmål i spil, nemlig: Hvordan kan og skal idrætten organiseres og finansieres i fremtidens Danmark?

Der er med andre ord lagt op til debat om idrættens støttestrukturer, og forfatterkredsen bag denne bog ønsker at bidrage til en sådan debat med nogle forskningsbaserede indspark – både til en specifik drøftelse af idrættens støttestrukturer, og til en mere generel diskussion af idrættens rolle i det danske samfund. Det er formålet med bogen at nuancere debatten om idrættens rolle i samfundet – og om samfundets rolle i forhold til idrætten. Formålet med bogen er at skabe nogle produktive forstyrrelser i vores forestillinger om samfundets idræt.

Bogen byder på ni selvstændige artikler, der kan læses uafhængigt af hinanden:

Første artikel er af professor Bjarne Ibsen og har titlen „Grundstøtte eller præstationsstøtte. Virkningen af forskellige former for statsstøtte til idrætsorganisationerne“. Artiklen analyserer statens måde at støtte idrætsorganisationerne på, og der foretages en sammenligning med henholdsvis Norge og Sverige. Analysen viser, at der er store forskelle

på den måde, frivillige organisationer og foreninger får støtte fra den offentlige sektor, og artiklen fører på denne baggrund en diskussion af virkningen af forskellige støtteformer. Diskussionen munder ud i et argument om, at den gældende støtteform i Danmark ikke er optimal, hverken set i forhold til fremme af specifikke idrætspolitiske mål, eller hvis målet er at tjene idrætsforeningernes interesser og behov bedst muligt.

Det næste bidrag har titlen „Den kommunale støtte til idrætsforeninger. Succes eller sovepude?“ og er skrevet af postdoc Malene Thøgersen og ph.d.-stipendiat Evald Bundgård Iversen. Her analyseres sammenhængen mellem kommunale rammebetingelser og idrætsforeningers trivsel. Både direkte og indirekte kommunale tilskud til foreningslivet indregnes som de kommunale rammebetingelser, og disse sammenholdes med forskellige mål for idrætsforeningernes trivsel. Generelt viser analysen, at der er en ret så begrænset sammenhæng mellem de kommunale rammebetingelser og foreningernes trivsel. Mere specifikt gælder det, at der ikke er nogen sammenhæng mellem foreningernes trivsel og selve niveauet i de kommunale udgifter, men at en faktor som facilitetsdækning er mere afgørende herfor. Desuden viser der sig at være en stor variation i foreningernes trivsel på tværs af foreningstyper, urbaniseringsgrad og foreningernes alder.

Ph.d.-stipendiat Karsten Østerlund har forfattet artiklen „Danske idrætsforeningers sociale kapital. Demokrati, socialt liv og frivilligt arbejde“. Artiklen tager udgangspunkt i den foreningsorganiserede idræts særlige status som berettiget til offentlig støtte, bl.a. med henvisning til dens afledte kvaliteter koblet til begrebet social kapital. På baggrund af en større spørgeskemaundersøgelse vurderes det, om der er nærmere belæg for at hævde, at den foreningsorganiserede idræt i særlig grad producerer social kapital. Målt på deltagelsen i og holdningerne til foreningernes demokrati, sociale liv og frivillige arbejde, ser det ud til, at foreningerne producerer social kapital i ganske væsentlig grad, men undersøgelsen viser også, at mange medlemmer dyrker idræt uden at deltage i andre aspekter af foreningen, hvorfor man ikke generelt kan sige, at medlemskab af en idrætsforening bidrager til produktion af social kapital. Også typen af idrætsaktivitet synes at have betydning, idet undersøgelsen peger på, at

eksempelvis fodbold er mere befordrende for produktion af social kapital end eksempelvis gymnastik.

Den fjerde artikel er skrevet af professor Henning Eichberg og har titlen „At lege er – at producere? Et essay om Lego, Rasmus Klump og H.C. Andersens lille land i den store verden“. Her er der tale om et bredere idrætspolitisk fokus end i de tre første bidrag. Artiklen går essayistisk og filosofisk spørgende til værks og prøver gennem en anskuelse af idræt som leg at lægge op til en ny forståelse af idrætspolitik. En række eksempler på krydsfelter mellem særligt leg og produktion fremanalyseres, og det pointeres, at idrætspolitik i et sådant perspektiv ikke kun er snæver sektorpolitik, men noget, der rækker videre.

Den femte artikel er skrevet af ph.d.-stipendiat Rasmus Bergmann og har titlen „Idrætspolitikken som ikke ville være idrætspolitik. Breddeidrætskommuneprojektet som en hybrid form for kommunal styring“. Denne artikel peger på en række strategiske og styringsmæssige implikationer af, at den projektstøttede breddeidræt ofte organiseres på tværs af kommunale forvaltningsstrukturer. Med omdrejningspunkt i Breddeidrætskommuneprojektet, der blev iværksat i 2010, stiller artiklen skarpt på projektdiskursen i kommunerne, og analysen viser, hvordan Breddeidrætskommuneprojektet er en hybrid form for kommunal styring, som pendulerer mellem på den ene side at ville være idrætspolitik og på den anden side ikke at ville være idrætspolitik. Konklusionen er, at tværgående kommunale breddeidrætsprojekter gør breddeidrætten til en velfærdspolitisk joker. Det betyder dels, at breddeidrætten får en mere central placering på den kommunalpolitiske dagsorden, men også, at den idrætspolitiske kompleksitet øges, hvorved nye og hidtil oversete problematikker opstår.

Det følgende bidrag er skrevet af postdoc Klaus Eskelund og har titlen „Idrætspolitisk Idéprograms betydning for idrætten i København. Om idrættens kulturradikale vej gennem projektstøtte“. Der ses her nærmere på en øget tendens til projektstøtte på idrætsområdet i nyere tid. Der følges op på det landsdækkende Idrætspolitisk Idéprogram (IPIP), der fungerede fra 1998 til 2002, og der fokuseres på en københavnsk kontekst, hvor det undersøges, hvilke „ringe i vandet“ der kom ud af de 28 projekter, der her blev sat i søen. Konklusionen er, at de fleste af projekterne

stadig er i live i dag, enten som en selvstændig organisation eller som del af en anden organisation. Yderligere ligner det umiddelbart, at de idealer for „den gode idræt“, som IPIP havde som formål at udbrede – og som i artiklen hævdes særligt koblet til kulturradikale værdier – har vundet øget anerkendelse og indflydelse i dag. Men hvad der umiddelbart ligner en sejr for idrættens kulturradikale vej, kan også forklares ud fra bredere samfundstendenser influeret af ganske anderledes værdier. Det synliggøres herved, hvilken kompleksitet og hvilke vanskeligheder der er forbundet med at undersøge projektstøtteordningers betydning på længere sigt.

Det syvende bidrag har titlen „Ringsted-undersøgelsen. Støtteben og benspænd for idrætspolitikken i Ringsted Kommune“ og er skrevet af ph.d. Jens Høyer-Kruse. Denne artikel undersøger, hvilken indflydelse resultaterne fra Ringsted-undersøgelsen i 1979 fik på Ringsted Kommunes idræts- og facilitetspolitik i den efterfølgende tiårsperiode. Artiklens analyser viser, at kommunen og de frivillige idrætsorganisationer havde vidt forskellige opfattelser af behovet for flere idrætsfaciliteter og prioriteringen af disse. Kommunen anerkendte ikke Ringsted-undersøgelsens anbefalinger, hvad angår udbygning af idrætsfaciliteter i kommunen. Alligevel endte undersøgelsen (ad omveje) med at skabe basis for den struktur, kommunens idræts- og facilitetspolitik støttede sig op ad i årene efter.

Den følgende artikel er skrevet af professor Jørn Hansen og har titlen „Idrættens sundhedspolitiske reference. Og hvorledes idrættens hovedorganisationer er kommet tættere på hinanden“. Her analyseres de nyeste udviklingstendenser i forhold til de referencer, idrættens hovedorganisationers benytter sig af for at legitimere deres virke. En sundheds- og samfundspolitisk reference synes at være blevet mere og mere tydelig gennem de senere år, og der spørges i artiklen, hvorledes det er kommet dertil. Analysen viser, at udviklingen gennem de senere år har ført til større sammenfald mellem den nationale idrætspolitik og idrætspolitikken i idrættens hovedorganisationer. Artiklen slutter af med at forudsige, at hvis en sådan proces fortsætter, kan der i horisonten skimtes en fremtid for dansk idræt, hvor kun én hovedorganisation organiserer al idræt – i stil med situationen fra et land som Sverige.

Bogens afsluttende artikel er af lektor Thomas Skovgaard og har titlen „Idræt i folkets skole. Fysisk aktivitet og offentlig politikdannelse“. I artiklen er der fokus på idrætten som middel særligt set i relation til sundhedsorienterede mål knyttet til grundskolens idrætsområde. Artiklen analyserer en række politiske beslutningsprocesser koblet til skoleidrættens nyeste historie. Ud fra forskellige punktnedslag i de seneste 60 års skolepolitik analyseres forskellige tiders syn på forholdet mellem idræt, sundhed og skole. Analysen føres helt frem til debatten anno 2013 om Ny Nordisk Skole samt Folkeskolereform, og den kommer med en forudsigtelse om, at det 21. århundredes version af koblingen mellem idræt og sundhed meget vel kan medføre øget anerkendelse af og dermed rum og tid til mere kropslig bevægelse knyttet til skolen.

Mange har bidraget til den nu færdige udgivelse. Derfor en stor tak til:

- Artikelforfatterne for deres bidrag
- Kulturministeriets Forskningsudvalg for økonomisk støtte
- Syddansk Universitetsforlag for godt samarbejde
- Den gruppe af nationale og internationale fagfæller, der grundigt har læst, kommenteret og bedømt de forskellige artikelbidrag.

Klaus Eskelund & Thomas Skovgaard
December 2013